

สถาบันการเงินชุมชนพุทธวิมุตติ

ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ข้อมูลทั่วไป/ความเป็นมาของสถาบันการเงินชุมชน

ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี เป็นตำบลที่มีบทเรียนและประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาของชุมชนด้วยตนเอง มีการทำกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นป่าชุมชน กลุ่มสมุนไพรรักษาโรค กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแม่บ้านและร้านค้าศูนย์สาธิตชุมชน ชุมชนท่าเสาผ่านเรื่องราวต่าง ๆ มากมายที่เป็นบทเรียนและประสบการณ์ที่ชุมชนอื่นสามารถเรียนรู้จากความสำเร็จและความล้มเหลวที่จะกล่าวถึงดังนี้

ท่าเสาเป็นตำบลขนาดใหญ่ ที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของอำเภอไทรโยค ห่างจากตัวอำเภอ 21 กิโลเมตร ห่างจากตัวกาญจนบุรี ประมาณ 70 กิโลเมตร มีความหลากหลายของคนในชุมชน ทั้งด้าน วิถีชีวิต วัฒนธรรม อาชีพ เนื่องจากที่ตั้งของตำบลมีสภาพเป็นที่ราบเชิงเขา จึงเป็นต้นน้ำ ลำธารและมีธรรมชาติที่สวยงามที่ตั้งของตำบลจึงเป็นเส้นทางเดินทางผ่านของนักท่องเที่ยวมีโรงแรมและรีสอร์ทสำหรับนักท่องเที่ยวบ้านบางส่วนมีอาชีพเป็นลูกจ้างในโรงแรมและรีสอร์ท ทำให้พื้นที่เหมาะแก่การทำเกษตร มีการทำสวนมะขาม มะเขือเทศ ข้าโพด ปลูกไม้ดอก ไม้ประดับกล้วยไม้ มีตลาดริมทางขายของเป็นระยะตลอดความยาวของหมู่บ้าน และในพื้นที่มีต้นไม้จำนวนมาก ประชาชนบางส่วนจึงมีอาชีพสวนแข่ง และมีการเลี้ยงวัวเป็นทั้งที่เลี้ยงรายได้หลักและรายได้รอง

วิถีชีวิตและการประกอบอาชีพทำให้คนในชุมชนต่างคนต่างอยู่ทำมาหากินเลี้ยงครอบครัว ประมาณปีพ.ศ. 2535-2539 เป็นช่วงที่ชาวบ้านตำบลท่าเสาประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ เกษตรกรมีปัญหาระง่อนการผลิตรายได้ที่เปลี่ยนแปลงกัน ราคาผลผลิตตกต่ำ ชาวบ้านกู้เงินดอกเบี้ยสูง ทำให้มีภาระหนี้สิน มีทั้งปัญหายาเสพติด เล่นการพนัน ต่อมาในช่วงปี พ.ศ. 2543 ตำบลท่าเสาได้มีการทำแผนชุมชน จากการสำรวจข้อมูลทำให้พบว่าชุมชนอยู่ในสภาพที่กำลังจะล่มสลายเนื่องจากปัญหาหนี้สินล้นท่วมตัว จึงทำให้เกิดการรวมกันของคนเพียงไม่กี่คนที่มีแนวทางเดียวกัน เห็นปัญหาที่เกิดขึ้นชุมชนต้องร่วมกันแก้ไข ต้องช่วยกันคิดและช่วยกันทำ และการทำแผนชุมชนในครั้งนั้นทำให้เกิดการตั้งกองทุนธนาคารหมู่บ้านพุทธวิมุตติ ศูนย์สาธิตการเกษตรร้านค้าชุมชนตำบลท่าเสา ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดการโยกคนในตำบลท่าเสาเข้ามาทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาทุนชุมชน โดยการใช้ “การทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดการรวมทุน” อาทิ ธนาคารหมู่บ้าน ศูนย์สาธิตร้านค้าชุมชน ปู่ยอินทรีย์ ปลูกผักปลอดสารพิษ ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ ต่อไปนี้ เป็นรูปธรรมของการพัฒนาทุนที่มุ่งไปที่ “ทุนเงินตรา” ในชุมชนเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงความหลากหลายของชุมชนเข้าด้วยกัน ทำให้เกิดการรวมกันเป็นกลุ่ม การระดมทุนร่วมกัน และการประสานหน่วยงานภายนอกเข้ามาสนับสนุนการทำกิจกรรมที่เกิดประโยชน์ต่อสมาชิกและชุมชน

กิจกรรมต่าง ๆ ชุมชน

1. กลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อ-โคขุน ตำบลท่าเสา เนื่องจากในปี พ.ศ.2539 สภาพเศรษฐกิจเกิดสภาวะตกต่ำ เกิดการว่างงาน พืชผลทางการเกษตรขายไม่ได้ หนี้สินพอกพูน เกิดผลกระทบในการดำรงชีวิต ปัญหาสังคมจึงตามมา เช่นการเล่นการพนัน ติดยาเสพติด แขนงนำจึงเกิดแรงบันดาลใจในการแก้ปัญหาของชุมชน โดยการส่งเสริมให้เกิดอาชีพเสริม คือโครงการเลี้ยงโค กลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อ-โคขุน ตำบลท่าเสา ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 8 ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี เริ่มก่อตั้งเมื่อ วันที่ 21 ตุลาคม 2541 โดยได้รับการสนับสนุนจากปศุสัตว์อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี สมาชิกเริ่มแรก 29 ราย โดยมีเป้าหมายหลัก ๆ ดังนี้ เพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินโดยการสร้างรายได้ด้วยการเลี้ยงโค-กระบือ โดยมีแนวทางการพัฒนาให้กลุ่มสามารถผลิตอาหารสัตว์ โดยใช้วัตถุดิบในชุมชน เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตผลทางการเกษตร และลดต้นทุนอาหารสัตว์ และการพัฒนาสายพันธุ์โคเนื้อ-โคขุนให้ได้มาตรฐาน หน่วยงานที่ให้การสนับสนุนได้แก่ ปศุสัตว์จังหวัดกาญจนบุรี / กองการเกษตรและสหกรณ์หน่วยบัญชาการ ทหารหน่วยพัฒนาไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี / วัดสาละ ให้แม่พันธุ์โค จังหวัดสุพรรณบุรี / อบต. ตำบลท่าเสา

ปัญหาอุปสรรค สมาชิกไม่เคารพระเบียบของกลุ่ม เช่น แอบขายวัว เป็นต้น วิธีแก้ไข การรวมกลุ่มยืมโค-กระบือ และกลุ่มผู้ยืมโคจะค้ำประกันกับกลุ่มผู้เลี้ยงโค-กระบือ ตำบลท่าเสา เมื่อสมาชิกกลุ่มผู้ยืมโค-กระบือ ไม่ทำตามกฎกติกาที่ตั้งไว้ทางกลุ่มต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่าย ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการไม่เพียงพอ

2. ศูนย์สาธิตร้านค้าชุมชน หมู่ที่ 1 ,2 , 4 ,7 ,8 ,9 ,11 แนวคิดการก่อตั้งร้านค้าชุมชนส่วนหนึ่งมาจากชุมชนเห็นปัญหาเกี่ยวกับเกษตรกรซื้อปุ๋ยในราคาแพง ขาดตลาดรองรับผลผลิตทางการเกษตร รายจ่ายในการเดินทางซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคสูง ดังนั้น แขนงนำจึงร่วมกันการระดมความคิดเห็นจัดทำโครงการร้านค้าชุมชน เพื่อลดค่าใช้จ่าย มีทุนหมุนเวียนในชุมชน ชุมชนสามารถจัด

สวัสดิการได้ด้วยชุมชนเอง จึงเริ่มดำเนินการ เมื่อ วันที่ 9 เมษายน 2543 มีสมาชิกเริ่มแรก 65 ราย ปัจจุบันจำหน่ายสินค้าอุปโภค บริโภคในครัวเรือนทุกประเภท และปัจจัยการผลิตทางด้านเกษตร อุปกรณ์การเกษตร ในราคาถูกลงกว่าท้องตลาด และมีแนวทางในการจัดทำตลาดกลางการเกษตรเพื่อจำหน่ายสินค้าของชุมชน พัฒนาให้เป็นร้านค้าปลีก – คำส่งต้องแบบของชุมชน ปัจจุบัน มีสมาชิก รวม 400 คน ครอบคลุม มีจำนวนหุ้นเกือบ 14,000 หุ้น รวมแล้วมีทุนหมุนเวียนในร้านค้าชุมชน ประมาณสามล้านบาท นอกจากนี้ยังได้รับการสนับสนุนของค์จากองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเสา กำหนดกฎระเบียบร่วมกัน ดอกผลที่เกิดขึ้น **ปันผลคืนสมาชิก 50%** คือ คืนสมาชิกร้อยละ 1 บาทในการซื้อ **ส่วนอีก 50% ที่เหลือแบ่งดังนี้**

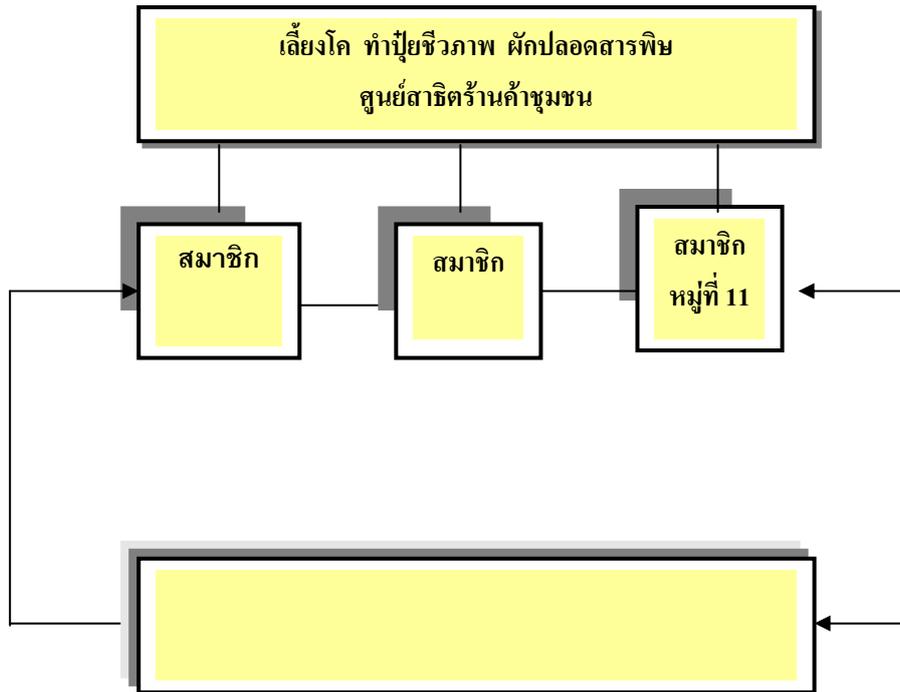
🌸 ทุนหมุนเวียน 25%

🌸 การบริหารจัดการร้านค้าชุมชน 10%

🌸 สวัสดิการชุมชนในการจัดการสวัสดิการสมาชิก 15% ได้แก่ ทุนการศึกษาเด็กและเยาวชน ค่ารักษาพยาบาล ช่วยเหลือผู้สูงอายุช่วยเหลือ ส่งเสริมประเพณี วัฒนธรรม พัฒนาสิ่งแวดล้อม พัฒนาแกนนำคนรุ่นใหม่

3. สถาบันการเงินชุมชนพุทธวิมุตติ หมู่ 7, 8 ,11 ดังที่กล่าวถึงว่าชาวบ้านตำบลท่าเสา มีปัญหาเรื่อง การทำมาหากิน หนี้สินท่วมตัว ปัจจัยการผลิตที่สูงขึ้น วิธีการของการแก้ไขปัญหาที่ชาวบ้านร่วมกันหาทางออกเพื่อให้หลุดพ้นจากวงจรหนี้สินก็คือการทำให้ชุมชนมีทุนเป็นของตนเอง หลังจากที่มีการทำแผนชุมชน มีการสำรวจข้อมูลชุมชนทั้งรายรับ รายจ่าย หนี้สิน ของชาวบ้าน ทำให้เห็นสภาพปัญหาหนี้สินของคนในชุมชน จึงเกิดแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยการตั้ง “ธนาคารหมู่บ้านพุทธวิมุตติ” เพื่อเป็นระดมเงินออม และให้สมาชิกกู้ยืมเงิน เพื่อลดการกู้ยืมเงินนอกระบบ และเป็นการสร้างแหล่งเงินทุนภายในชุมชน เริ่มจากหมู่ที่ 7 ซึ่งเป็นต้นคิดและมีการชักชวนเพื่อนบ้านในหมู่ที่ 8 และ 11 ที่อยู่ใกล้ๆกันเข้ามาเป็นสมาชิกธนาคารหมู่บ้าน แรกตั้งมีสมาชิกเพียง 15 คน มีเงินหุ้นจากสมาชิก 1,500 บาท สาเหตุที่สมาชิกแรกตั้งมีน้อยเพราะว่าชาวบ้านเคยมีบทเรียนการตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตแล้วกลุ่มล้ม จึงทำให้เกิดความระแวงว่าการตั้งกลุ่มจะไปไม่รอด แต่การตั้งกลุ่มครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนจาก รพช. (สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท) เป็นพี่เลี้ยง มีการสนับสนุนให้ชาวบ้านไปศึกษาดูงาน และการฝึกทักษะด้านการทำบัญชี และการบริหารการเงิน ธนาคารหมู่บ้านค่อยเติบโตและมีสมาชิกเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2548 มีสมาชิกประมาณ 220 คนมีเงินหุ้นจากสมาชิกประมาณ 8 แสนบาท ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) จึงเข้ามาส่งเสริมให้มีการเปลี่ยนจากธนาคารหมู่บ้านมาเป็นสถาบันการเงินชุมชนตำบลท่าเสา เปิดกว้างมีการระดมเงินออมจากสมาชิกโดยเปิดทำการทุกวันศุกร์ – เสาร์ มีการประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนในโรงเรียนที่มีอยู่ 6 แห่งมาฝากเงินเป็นประจำ โดยยึดหลักว่า “กองทุนไม่ต้องใหญ่แต่ทำให้มันคง เพราะถ้าใหญ่แล้วจะเหนื่อย การขยายสมาชิกครอบคลุม 3-4 หมู่บ้านที่สามารถดูแลกันได้จะดีกว่า” การสนับสนุนของ ธกส. คือการเปิดวงเงินให้สถาบันการเงินพุทธวิมุตติ สามารถกู้เงินจาก ธกส. ได้ในวงเงิน 3 ล้านบาท เพื่อมาเป็นเงินหมุนเวียนให้สมาชิกกู้ แต่ทางสถาบันการเงินชุมชนพุทธวิมุตติเน้นการใช้ทุนภายใน จึงกู้จาก ธกส. เป็นจำนวนเงินไม่มากนัก

การเชื่อมโยงกลุ่ม/กิจกรรมต่าง ๆ กับสถาบันการเงินชุมชน

4. กองทุนฌาปนกิจ หมู่ที่ 7, 8, 11 ก่อนที่จะมีการตั้งกองทุนฌาปนกิจมีเหตุการณ์ที่สะท้อนใจเกิดขึ้นมีคนในหมู่บ้านเสียชีวิตไม่มีเงินซื้อโลงใส่ศพ แกนนำชุมชนจึงมีการชักชวนสมาชิกในชุมชนตั้งกองทุนช่วยเหลือผู้เสียชีวิต ครอบคลุม 3 หมู่บ้านคือหมู่ที่ 7, 8, 11 จำนวนสมาชิกแรกตั้ง 40 คน เงินกองทุน 5,400 บาท ปัจจุบันมีสมาชิก 750 คน เมื่อมีสมาชิกในหมู่บ้านเสียชีวิตจะเก็บเงินฌาปนกิจจากสมาชิกรายละ 20 บาท สมาชิกที่เสียชีวิตจะได้รับเงินช่วยเหลือรายละ 13,000 บาท

5. กองทุนสวัสดิการร้านค้าชุมชน – ธนาคารหมู่บ้านตำบลท่าเสา นอกจากการจัดสรรเป็นเงินปันผลคืนให้กับสมาชิก ร้านค้าสาธิตยังมีการนำเงินกำไรที่ได้จากศูนย์สาธิตร้านค้าชุมชนมาจัดเป็น “กองทุนสวัสดิการร้านค้าชุมชน-ธนาคารหมู่บ้านตำบลท่าเสา” ซึ่งดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 นอกจากเงินดอกผลจากร้านค้าชุมชนแล้วยังนำเงินจากสถาบันการเงินชุมชนมาสมทบ เพื่อนำมาจัดสวัสดิการช่วยเหลือสมาชิกที่เจ็บป่วย ทุนการศึกษา การจัดกิจกรรมประเพณี และช่วยเหลือผู้สูงอายุ

แผนการดำเนินงานในอนาคต

ดำเนินการพัฒนาอาชีพและทำธุรกิจกลุ่มองค์กรให้ครบวงจร โดยใช้สถาบันการเงินชุมชนเป็นตัวเชื่อมและรับการสนับสนุนระบบทุนโดยมีคณะกรรมการ องค์กรชุมชนบริหารและดำเนินแผนการทำงานร่วมกับกลุ่มอาชีพและองค์กรต่างๆในชุมชน เพื่อกำหนดแนวทางการร่วมมือและสนับสนุนกลุ่มให้ดำเนินการได้ทุกขั้นตอน และทุกกลุ่มองค์กรอาชีพที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกโดยแยกเป็นกิจกรรมและนำมาเชื่อมโยงกัน ตั้งแต่ขั้นตอนการผลิต แปรรูป การรวบรวมการตลาด เช่น ส่งเสริมกลุ่มการปลูกพืชไร่ เพื่อผลิตเป็นอาหารสัตว์ และขายให้กับกลุ่มสมาชิกที่เลี้ยงสัตว์ และรับซื้อสัตว์เลี้ยงของสมาชิกเพื่อ

นำมาแปรรูปและจำหน่ายให้แก่สมาชิกและเครือข่ายทั่วไป โดยจะทำให้เป็นระบบของการเชื่อมโยงและการพึ่งพากันอย่างครบวงจร แก้ไขปัญหาความยากจนและปัญหาหนี้สินได้อย่างยั่งยืน

ร้านค้าชุมชน พัฒนาระบบการขายและตรวจสอบให้ดียิ่งขึ้น พร้อมขยายฐานการขายและการรวบรวมสินค้าจากสมาชิกกลุ่มอาชีพ โดยทำงานเชื่อมโยงกับสถาบันการเงินชุมชนเพื่อการสนับสนุนให้เกิดกระบวนการสร้างธุรกิจชุมชนให้เป็นระบบที่สามารถเป็นหลักความอยู่ดีมีสุข ให้กลุ่มอาชีพชุมชนได้ต่อไป

ผู้ประสานงาน : นายพิพัฒน์ แก้วจิตคงทอง

ต. ท่าเสา อ. ไทรโยค จ. กาญจนบุรี

เบอร์โทร 089-9187663